

Dit is het verhaal van mijn vader, Etja Haullussy (84)

Graag vertel ik, Paul Haullussy, het verhaal van mijn vader, die zelf fysiek niet meer in staat is het vertellen.

Het grootste deel van de eerste generatie Molukkers is 70 jaar geleden naar Nederland gekomen. Er is echter ook een groep Molukkers, die in 1958 naar Nederland is gekomen, beter bekend als “de 37 verstekelingen”. Een bijna vergeten verhaal, dat bij Andere Tijden als “Tussen wal en schip” 10 jaar geleden onder de aandacht is gebracht.

Mijn vader Mezach Octovianus Haullussy is geboren op 9 juni 1936 in Surabaya. In Barneveld, waar wij in De Biezen hebben gewoond, kennen ze hem als Otto. In Huizen, waar wij in 1971 kwamen wonen, wordt hij Mezach genoemd. En de rest van de wereld kent hem als Etja. Hij is opgegroeid in Surabaya en in Jakarta, want zijn vader was marineofficier en dit zijn de 2 grote havensteden waar mijn opa gelegerd was. Mijn opa was erg koninklijk gezind. Het portret van Wilhelmina hing thuis aan de muur en binnen werd alleen maar Nederlands gesproken. Dat zou mijn vader later goed van pas komen. Mijn opa behoorde na de onafhankelijkheid van Indonesië tot de groep Molukkers die koos voor het leger van Indonesië. In zijn geval was dat de marine. Hij zag daar zijn toekomst.

In 1957, mijn vader woont dan in Jakarta, loopt het conflict tussen Indonesië en Nederland over het eigendom van Nieuw-Guinea op tot het kookpunt. Eind 1957, begin 1958 werden Nederlandse bedrijven in Indonesië genationaliseerd, de Nederlanders verloren hun baan, de Indo's voelden zich bedreigd en vreesden de toekomst en zodoende kwam er een massale uittocht op gang richting Nederland.

Mijn vader had een zeer slechte relatie met zijn vader, een notoire, beruchte vechtersbaas. De relatie werd zo slecht dat hij besloot alles achter te laten en weg te vluchten uit Jakarta. In mei 1958 vertrok de volle Johan van Oldebarnevelt met Nederlandse en Indische gezinnen naar Nederland. Onder hen bevonden zich uiteindelijk 107 verstekelingen aan boord, waaronder mijn vader.

Binnen een paar dagen werden alle verstekelingen betrappt. Ze vreesden het ergste, maar de kapitein werd hun grootste held: “Prima dat jullie meevaren, maar dan moet er wel gewerkt worden.” Mijn vader hielp in de bediening van de keuken. De sfeer aan boord was erg goed.

Bij aankomst werden de verstekelingen direct in een bus gezet en onder begeleiding van de marchaussee naar voormalige jeugdgevangenis De Kruisberg in Doetinchem gereden. Daar zaten zij

bijna 4 maanden in afwachting van hun asielaanvraag. Degenen met familie in Nederland of die anderszins verbonden waren met Nederland, mochten blijven. Mijn vader vertelde dat er een jongen bij was, die nogal amok maakte en een grote mond had. Die is 's nachts van zijn bed gelicht en daar hebben ze nooit meer wat van vernomen.

Uiteindelijk bleven er 37 jongemannen in De Kruisberg over, waaronder 30 Molukkers. Mijn vader was toen 22 jaar.

Na bijna 4 maanden in detentie worden ze in de nacht van zondag 28 op maandag september uit hun bed getrommeld en onder begeleiding van politie en honden naar de bus gedreven richting Amsterdam, waar wederom de Johan van Oldebarnevelt (nu met rondom gaas tegen ontsnappingen) gereedlag, dat hen via Australië terug naar Indonesië zou brengen. Er was grote paniek onder de 37 verstekelingen, want de vooruitzichten waren zeer slecht. Ze werden gezien als landverraders, wat bij aankomst in Indonesië de doodstraf zou betekenen.

Gaandeweg de reis lekte de zaak uit in Nederland dat de 37 op de boot terug waren en dit werd wereldnieuws. Er ontstond een nationale én internationale verontwaardiging. Zweden had al aangegeven de 37 te willen opnemen, maar Nederland hield voet bij stuk: ze gaan terug naar waar ze vandaan kwamen. In oktober/november 1958 wordt door diverse partijen campagne gevoerd tegen de minister van justitie Samkalden om te voorkomen dat 37 verstekelingen, onder wie 30 Molukkers, teruggestuurd worden naar Indonesië. Ir. Manusama spande namens Badan Persatuan Republik Maluku Selatan (BPRMS) een kort geding aan tegen de Nederlandse staat om de 37 verstekelingen terug te halen naar Nederland.

Ondertussen kwam Indonesië steeds dichterbij. Australië bood asiel aan, maar weer weigerde Nederland. Toen de boot er bijna was, gingen de VS zich er mee bemoeien. Het schijnt dat ze de

Marshallhulp aan Nederland zouden stopen als de boot in Jakarta zou aanmeren. BPRMS won ondertussen het kort geding en op advies van ir. Manusama gingen de verstekelingen akkoord met de optie om naar Nieuw-Guinea te gaan, dus ging de boot door naar Hollandia (Nederlands Nieuw-Guinea), dat nog in Nederlandse handen was.

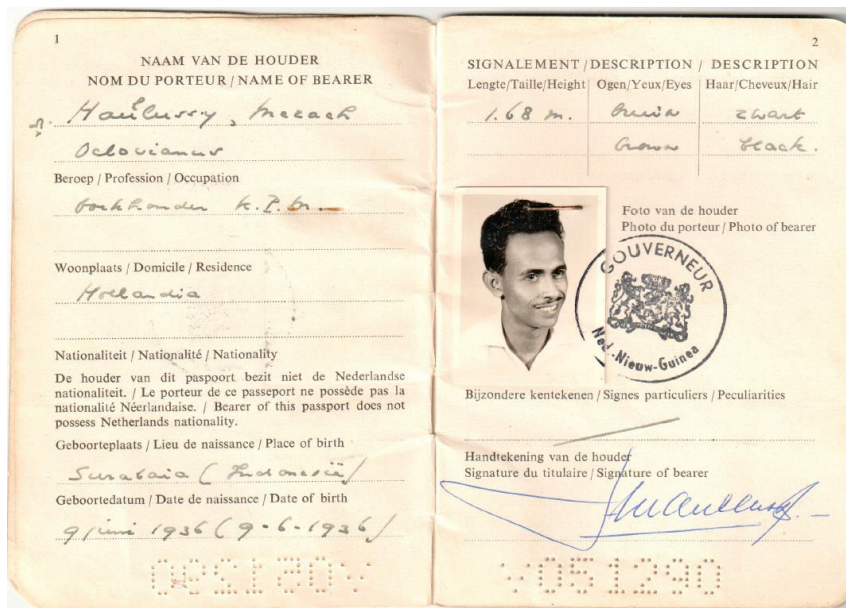

Bij aankomst in Merauke werden de 37 verstekelingen ook meteen ingeënt tegen cholera.

Na aankomst in Merauke werden ze echter niet met open armen ontvangen. De lokale bevolking, waaronder ook veel Indo's, hadden grote moeite met de komst van de verstekelingen, die flink moesten knokken voor hun bestaansrecht. Op Nieuw-Guinea zouden alle 37 teruggestuurde verstekelingen politiek asiel krijgen, maar dat is uiteindelijk niet gebeurd. Ze kregen een vreemdelingen paspoort van Nieuw-Guinea.

Mijn vader vond in die tijd een baan op de boekhoudadministratie van de KPM, de Koninklijke Pakketvaart Maatschappij. Daar waren ze bijzonder tevreden over hem, want ik vond 4 brieven waarin ze dat kenbaar maakten. Uiteindelijk heeft hij toch een hele mooie tijd gehad in Hollandia. Er ontstond hechte vriendschappen.

Naast schaken was muziek zijn andere passie. Zo speelde hij bas in de band van Rudi van Dalm, die destijds een vriend van hem was. (De Hollandia-reünies in de jaren '70/'80 waren altijd druk bezocht en heel gezellig en een weerzien van vrienden, die wat hebben meegemaakt samen.)

De verstekelingen doodden de tijd met kaarten en schaken. In de barak op Hamadi in Hollandia (1959). Mijn vader was als kind al helemaal gek van schaken.

Toen in 1962 Indonesië ook Nieuw-Guinea ging inlijven, moest alles wat naar Nederland rook met spoed gerepatriëerd worden. Voor de overtocht moest worden betaald. Mijn vader had alles wat hij aan spullen had verkocht. Het was echter niet genoeg om mee te mogen, dus moest hij een formulier tekenen dat hij in Nederland het restant zou betalen en zo kon hij dus nu wel legaal mee naar Nederland.

Gedeelte van de 37 (ex-)verstekelingen voor hun vertrek naar Nederland. Dok 8, Hollandia (1962).

In Nederland kwam hij in Amersfoort terecht. Hij ging vervolgens in Duitsland op toernee als bassist bij de Tielman Brothers en heeft daar 9 maanden gespeeld.

Daarna ontmoette hij mijn moeder in Amersfoort, ze gingen daar trouwen en daar ben ik ook geboren. Pas eind juli 1964 kreeg hij de Nederlandse nationaliteit; 6 jaar later dus. Hij ging naar de Philips school en kreeg vervolgens een baan bij Philips in de fabriek. Daarop verhuisden we naar Hilversum, waar mijn broer vervolgens werd geboren. We woonden daar duur en slecht, waarop familie in kamp De Biezen ons naar Barneveld toe haalden. Daar hebben we nog een paar jaar gewoond, voordat we nog even teruggingen naar Hilversum. In 1971 verhuisden we naar Huizen.

Mijn vader werd nog jarenlang gebeld en bedreigd door de BVD (Binnenlandse Veiligheidsdienst). Soms werd hij meegenomen naar het politiebureau, omdat hij de overtocht nog moest betalen. Hij weigerde te betalen. Toen hij zei dat hij zou gaan betalen, werd hij weer vrijgelaten. Uiteindelijk heeft mijn vader met zijn zwager die bij de politie werkte een brief geschreven en beloofd de landelijke media in te schakelen en het hele verhaal te vertellen als ze hem nog één keer zouden lastigvallen over die betaling. Daarna heeft hij nooit meer iets vernomen van de BVD. Dit is natuurlijk te gek voor woorden. Hij was al in Nederland en werd tegen zijn zin in door de Nederlandse overheid naar Nieuw-Guinea werd getransporteerd. En daarna verlangen dat je de terugtocht ook nog eens zelf betaalt. Overigens, zijn zwager was met zijn zus getrouwd en zij kwamen in 1965 met het gezin naar Nederland, ten tijde van de massamoorden in Indonesië na de mislukte coup van de communisten aldaar. Hoe bizar: zonder enig probleem kregen zij direct de Nederlandse nationaliteit!

Mijn moeder woont nog steeds in hetzelfde huis in Huizen. In 2000 kreeg mijn vader een TIA en ging daarna snel achteruit. Sinds 2008 woont hij in verzorgingshuis De Bolder, waar ik nog elke woensdagmiddag met hem schaak, zijn grote passie.

Noot: de zwart-wit foto's komen uit de collectie van het Moluks Historisch Museum en het Nationaal Archief.